

نقش آفرینی دولت در کره جنوبی

اشاره:

مدیران عالی‌رتبه و تحلیل‌گران به نحو روزافزونی نسبت به نوع روابط موجود بین دولت کره جنوبی و شرکتهای بازرگانی و بطور کلی بخش کسب و کار و دگرگونیهای آن در دهه‌های اخیر هم‌زمان با رشد و توسعه اقتصادی کشور، علاقمندی نشان می‌دهند. مقاله‌ای که از نظر می‌گذرد ابتدا نقش دولت‌ها را در سه طبقه گروه‌بندی می‌کند که عبارتند از: سوبسید دهنده، نظم‌دهنده و قانون‌گذار و سپس با تاکید بر نقشهای پرداخت سوبسید و نظارت و نظم‌دهی، چهارمدل برای تشریح رابطه بین دولت و بخش کسب و کار معرفی می‌شود که به ترتیب عبارتند از:

- ۱- آزادی کسب و کار
- ۲- حمایت از سوداگری
- ۳- پدرمآبانه
- ۴- پای‌بندی به قانون

مقاله با بهره‌گیری از تحلیل درونی از تاریخ اقتصاد کره چنین بیان می‌دارد که نوع رابطه بین دولت و بخش بازرگانی و کسب و کار، از آزادی کسب و کار در سالهای اولیه (۱۹۶۰-۱۹۴۵) به حمایت از سوداگری در دوره بعد (۱۹۷۲-۱۹۶۱)، پدرمآبانه (۱۹۷۹-۱۹۷۳) و سپس در دوران اخیر به پای‌بندی به قانون تغییر شکل یافته است.

هرچند که بسیار زود است که درباره روند آتی تغییرات اظهارنظر کرد لیکن با مشاهده آنچه گذشته است می‌توان حدس زد که در آینده، هم‌زمان با صعود اقتصاد کره به مراحل بالائی از بلوغ، این روابط هرچه بیشتر به سوی پای‌بندی به قانون میل خواهد کرد.

ترجمه: داود مسگریان حقیقی

اقتباس و ترجمه از نشریه: LONG RANGE PLANNING

اقتصاد کره جنوبی تغییرات چشمگیری را در چهار دهه گذشته شاهد بوده و اخیراً نیز مسیر آتی حرکت اقتصاد پویای این کشور در محور توجهات قرار گرفته است. شرکتهای فعال در یک جامعه را می‌توان از دیدگاه تعامل آنها با سازمانهای دیگر نظیر دولت، سهامداران، کارگران یا اتحادیه‌های کارگری، مصرف‌کنندگان، هواداران حفظ محیط زیسته و سایرین مورد تحلیل قرار داد.

این چارچوب عمومی را در کشورهایی که دولت نقش مسلطی از طریق اعمال سیاستهای صنعتی و سایر روشها ایفا می‌سازد، بایستی مورد بازبینی قرار داد. در کشور کره جنوبی، دولت نه تنها فعالیتهای شرکتهای بازرگانی را بطور مستقیم تحت تاثیر قرار می‌دهد، بلکه برای روابط آنها با تشکلهای دیگر جامعه نیز پادرمیانی می‌کند.

برای نمونه، شرکتهای بطور عموم انتظار دارند که در تعیین درصد تقسیم سود بین سهامداران خود به‌عنوان سود سهام از آزادی عمل برخوردار باشند. لیکن دولت کره از گذشته دستورالعمل‌هایی را که در چارچوب آن شرکتهای نسبت به پرداخت سود سهام اقدام می‌کنند، به‌مورد اجرا گذارده است. بطور مثال در سالهای اولیه دهه ۱۹۸۰، دولت شرکتهای پذیرفته شده در بورس سهام را ملزم ساخته بود که سود سهام پرداختی خود را به ۱۵ درصد قیمت اسمی سهام خود محدود سازند. هدف از اعمال این سیاست آن بود که از تضعیف مالی شرکتهای به دلیل توجه و علاقمندی سهامداران به سودهای فراوان کوتاه‌مدت ممانعت به‌عمل آورده شود. از میانه دهه ۱۹۸۰ دولت به منظور حفظ حقوق سهامداران از اعمال این سیاست دوری گزیده است.

نقش دولت را به نحو بارزتری می‌توان در زمینه رابطه بین شرکتهای کارگران مشاهده کرد. تا قبل از سال ۱۹۸۷، دولت آشکارا با اعمال اختیارات حکومتی و اداری خود فعالیتهای اتحادیه‌ها نظیر اعتصاب و ایجاد اغتشاش را که فعالیت عادی شرکتهای را به مخاطره می‌افکند، تحت کنترل خود درآورده بود. در شرایطی دولت حتی خواستهای صلح‌آمیز و آرام کارگران را نیز سرکوب می‌ساخت. از سال ۱۹۸۷ به این سوی دولت موضع ملایم‌تری را اتخاذ کرده و از شرکتهای نیز خواسته است که حقوق کارگران خود را مراعات نمایند. بنابراین درک و شناخت اثرگذاری دولت بر شرکتهای، یا به بیان دیگر، رابطه بین شرکتهای و دولت، برای مدیریت فعالیتهای بازرگانی در کره، از اهمیت چشمگیری برخوردار است. در نمودار (۱) چارچوب فعالیت شرکت در جامعه، به سبک کره‌ای آن، تشریح شده است.

نقش دولت در ارتباط با کسب و کار

سه گروه از نقش آفرینی‌های دولت در ارتباط با فعالیتهای بازرگانی را می‌توان شناسایی کرد. گونه نخست از این نقش‌ها را می‌توان تحت نام «پرداخت کننده کمک هزینه» نام‌گذاری کرد. دولت ممکن است گروه خاصی از صنایع را برای اقتصاد ملی، راهبردی تلقی کرده و سپس به شرکتهایی که قصد ورود به این صنایع را دارند و یا شرکتهای موجود کمک‌های مالی گوناگونی (سوسید) عرضه دارد. برای نمونه امکان دارد سرمایه موردنیاز اولیه و یا سرمایه در گردش آنها را تامین کند و یا اینکه آنان را در شمول معافیت‌های مالیاتی و یا تشریفات ساده‌تری از جهت تاسیس و نظارت قرار دهد.

○ دولت کره جنوبی طی دورانه‌های چهارگانه، براساس نوع روابط در دوره اول در منطقه تجارت آزاد قرار می‌گیرد.

● دولت کره جنوبی در دوره دوم، سیاست حمایت از سوداگری را پیشه ساخته است.

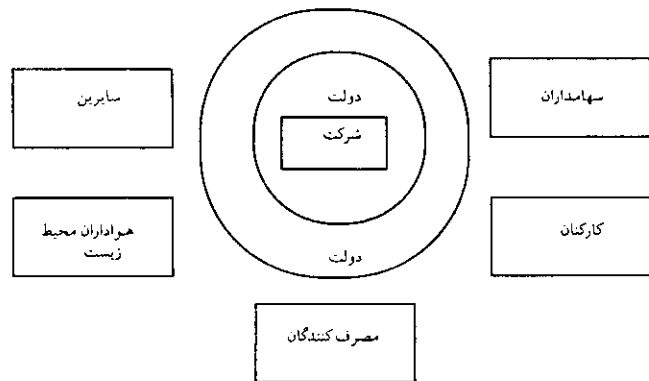
○ نقش دولت کره در دوران سوم نقش حمایتی و در دوران چهارم یک نقش پدرمابانه و مبتنی بر قانون بوده است.

در موارد لزوم دولت می‌تواند این شرکتهای را از طریق فراهم آوردن اطلاعات لازم جهت ورود به بازارهای بین‌المللی مورد حمایت قرار دهد، یا اینکه در مورد طرحهای بزرگ و گسترده، که شرکت به تنهایی از عهده سازماندهی آن برنمی‌آید، دولت می‌تواند در نقش یک سازمان‌دهنده ظاهر شود. در این صورت با محور قرار گرفتن دولت، شرکتهای گوناگون خصوصی برای اجرای پروژه‌های بزرگ ملی گردهم می‌آیند. به‌عنوان یک نمونه خوب و موفق از این نوع همکاریها، پروژه تولید تلویزیونهای بسیار با وضوح را می‌توان نام برد که توسط دولتهای ژاپن، ایالات متحده آمریکا و کره جنوبی سازماندهی و هدایت شده‌اند. نقش دومی که دولتها می‌توانند ایفا کنند، نظم‌دهی و نظارت است. در این نقش دولت به تدوین اصول و موازینی که ابزار وی را برای کنترل فعالیتهای بخش خصوصی تشکیل می‌دهد، اقدام می‌کند. افزون بر این دولت برای به‌نظم درآوردن فعالیتهای خصوصی می‌تواند دستورالعمل‌های اداری نیز منتشر سازد. دست آخر، دولت به‌عنوان ناظر بر فعالیتها، تشکیلات «ضد شرکتی» را نیز برقرار می‌سازد. ایجاد سازمان‌هایی نظیر حمایت از مصرف‌کننده و یا حفظ محیط زیست از اقداماتی هستند که دولت به نیابت از سوی شهروندان به انجام آن دست می‌زند.

سومین نوع از روابط دولت با بخش کسب و کار ایفای نقش یک حاکم است که به موجب آن مابین شرکتهای گروه‌های رودرویی آنها حکمیت و داوری می‌کند. هم‌چنین قانون بازی را در بازار تعریف کرده و اصول فعالیت رقابتی را که بخش خصوصی بایستی از آن تبعیت کند اعمال می‌کند.

در کنار این سه نقش اساسی موارد بی‌شمار دیگری نیز وجود دارد. یکی از این نمونه‌ها نقش «تولیدکننده» است که به موجب آن دولت مستقلاً به تولید کالا و خدمات گوناگون، در رقابت یا هم‌چشمی با بخش خصوصی و یا به‌عنوان یک انحصارگر، دست می‌یازد. به همین ترتیب، دولت می‌تواند به‌عنوان یک «خریدار»، کالا و خدمات را در حجم زیاد اکتساب کند. در مواقعی نیز دولت در شکل یک «شریک» با بخش خصوصی وارد مشارکت و یا اشتراک مساعی می‌شود.

در بین وظایف گوناگون دولت در ارتباط با کسب و کار، نقشهای پرداخت کمکهای مالی و نظم‌دهی یا نظارت از دیگران به نحو برجسته‌ای متمایزند.

زیاد	حمایت های پدر مآبانه	حمایت از سوداگران
کمکهای مالی	بایبندی به قانون	طرفداری از تجارت آزاد
کم		

زیاد ————— نظم‌دهی و نظارت ————— کم

دولتی که کمک‌های مالی قابل ملاحظه فراهم نمی‌سازد و قوانین و مقررات زیاد نیز وضع نمی‌کند، نمونه‌ای از یک حکومت طرفدار تجارت آزاد است. این وضعیت در گوشه پائینی سمت چپ نمودار شماره ۲ نشان داده شده است. در مقابل، در صورتی که دولت در عین ایفای یک نقش حمایت‌گرایانه از طریق اعطای کمک‌های مالی، به نظارت و تدوین مقررات اقدام نکند، همانطوری که در نمودار شماره ۲ دیده می‌شود. یک دولت حامی سوداگران است. هرگاه دولت به قانون‌گذاری بسنده کرده و از اعطای کمک‌های مالی خودداری کند، دولتی پایبند به قانون خوانده می‌شود. دست آخر، حمایت‌های پدرانه آن است که در عین پرداخت کمک‌های مالی فراوان، دولت فعالانه به قانون‌گذاری و تدوین ضوابط نیز بپردازد.

هرچند که مدل مورد بحث یک چارچوب نظری از نقش‌های چهارگانه دولت‌ها را ارائه می‌دارد، لیکن شواهد تاریخی متعددی نیز برای آن در دست است.

رابطه دولت و بخش کسب و کار در کره

تاریخ معاصر کره را از سال ۱۹۴۵ تاکنون می‌توان به چهار دوران بخش‌بندی کرد. اولین دوره، (از سال ۱۹۴۵ تا ۱۹۶۰) با ویژگی‌هایی چون شکل‌گیری شرکت‌های بازرگانی بزرگ شناخته می‌شود. در سال ۱۹۴۵ و همزمان با خاتمه جنگ جهانی دوم، کره از سلطه ۳۵ ساله ژاپن رهائی یافت. اولین جمهوری به سال ۱۹۴۸ توسط رئیس‌جمهور سینگ‌من‌ری (SYNGMAN RHEE) بنیان‌گذاری شد. جنگ کره از سال ۱۹۵۰ تا ۱۹۵۳ ادامه یافت. بازسازی اقتصاد کشور پس از خاتمه جنگ تا سال ۱۹۶۰ صورت پذیرفت. در دوران بازسازی اقتصادی کسری تجاری عظیمی به وجود آمد. سالانه به‌طور متوسط در این دوران ارزش واردات به ۲۵۰ میلیون دلار بالغ شد درحالی که صادرات تنها ۵۳ میلیون دلار بود. بدین ترتیب در مدت ۸ سال معادل ۱/۸ میلیارد دلار (به‌طور متوسط سالانه ۲۱۷ میلیون دلار) کسری تجاری انباشت شد. این کمبود منابع بیشتر از طریق دریافت کمک‌های اهدائی از سوی ایالات متحده آمریکا و

پژوهندگان بسیاری بر نقش نظم‌دهی و نظارت دولت تأکید داشته‌اند. از آن جمله، پیامدهای سیاست‌های دولت و مقرراتی که به مدد آن از رقابت منصفانه حمایت شده، قیمت‌گذاری و ورود به بازار به نظم‌کشیده شده، و رفاه اجتماعی بسط داده می‌شود، بیشتر مورد توجه بوده است در این بین، حضور دولت در پاره‌ای از کشورها جهت به نظم آوردن روابط بین مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، کارکنان و کارفرمایان، و جامعه و شرکت‌های خصوصی، در زمینه‌های گوناگونی نظیر آلودگی محیط زیست مورد پژوهش قرار داشته است. البته برخی از صاحب‌نظران هم در عین با اهمیت دانستن این وظیفه دولت پیشنهاد کرده‌اند که بخش بازرگانی نیز برای کاستن از هزینه‌های ناپیدای این نوع قانون‌گذاریها نقش موثرتری به‌عهده گیرد.

درمقابل، گروه اندکی نیز بر نقش دولت در حمایت و پشتیبانی از فعالیتهای بازرگانی تأکید داشته‌اند.

دو دیدگاه فوق‌الذکر نیز به‌عنوان نقش‌های دوگانه دولت مورد توجه قرار داشته‌اند. از یک سوی دولت به‌عنوان تدوین‌کننده برنامه‌های اقتصادی و هدایت آن و همچنین منبع تامین‌کننده وجوه به پشتیبانی از فعالیتهای بازرگانی برمی‌خیزد و در جانب دیگر در قالب نگاهبان بهزیستی و رفاه اجتماعی و متولی کنترل و باز توزیع منابع ظاهر می‌شود. به‌هر تقدیر هرچند که دولت سیاست‌هایش را با هدف هدایت فعالیتهای بازرگانی در جهت ایفای رضایت‌بخش مسئولیتهای اجتماعی به اجرا می‌گذارد، با این وجود برقراری تعادل بین اقدام داوطلبانه شرکتها و اعمال قدرت ازسوی دولت از اهمیت فراوان برخوردار است.

مدلی برای روابط دولت و فعالیتهای بازرگانی

با به‌کارگیری دو نقش نظارت یا نظم‌دهی و پرداخت کمک‌های مالی به عنوان دو شکل از اقدامات دولتها می‌توانیم مدلی برای تشریح وظایف دولت طراحی کنیم. با نشان دادن این دو عامل روی محورهای افقی و عمودی، مدل چهاربخشی به شرحی که در نمودار ۲ نشان داده شده است، ساخته می‌شود.

در بعضی موارد از جانب سازمان ملل تامین مالی می‌شد. جمع کمکهای دریافتی در این دوران به ۲/۲ میلیارد دلار می‌رسید که بخش عمده این کمکهای مالی صرف جبران کسری تجاری کشور شد.

در همین سالها، برخی از مردم نیز توانستند به گردآوری ثروت و انباشت سرمایه پردازند. در همین دوران دولت سهمیه‌بندی و توزیع ارز و اعطای مجوزهای وارداتی را بین تعداد اندکی از بازرگانان که مورد حمایت و لطف قرار داشتند، آغاز کرد.

کسانی که بدین ترتیب انتخاب می‌شدند می‌توانستند سهمیه ارزی دریافتی را با نرخ رسمی خریداری کنند. شرکتهای خصوصی با استفاده از امکانات ایجاد شده نسبت به واردات کالاهای گوناگون و فروش آن اقدام می‌کردند. تفاوت بین نرخ رسمی و نرخ بازار به اضافه سود حاصل از فعالیت‌های بازرگانی به واردکنندگان تعلق داشت و در نتیجه کثیری از این افراد به ثروت‌های فراوانی دست یافتند. دولت به منظور اعطای مجوز واردات مقرراتی را وضع کرده بود که به موجب آن اجازه واردات تنها به افرادی داده می‌شد که به جای واردات کالای ساخته شده، مواد اولیه و قطعات از خارج وارد می‌کردند. از این روی بازرگانان نیز با هدف دستیابی به سهمیه‌های وارداتی و ارز با نرخ رسمی نسبت به ایجاد کارخانجات و صنایع تبدیلی اقدام کردند. از آنجائی که این افراد فاقد سرمایه لازم بوده و بیشتر به سود حاصل از تفاوت بین دو نرخ رسمی و آزاد ارز نظر داشتند تا ایجاد ارزش افزوده در داخل، لذا کارخانجاتی تاسیس شد که ارزش افزوده اندکی از فعالیتشان حاصل می‌شد. به عنوان مثال، کارخانجات تصفیه شکر که هزینه مواد اولیه آنها تا ۹۶٪ ارزش محصول نهائی نیز می‌رسید.

دوران دوم تاریخ کره، (۱۹۷۱-۱۹۶۱) با تظاهرات دانشجویی در سال ۱۹۶۰ و کودتای نظامیان به سال ۱۹۶۱ آغاز شد. همچنین با روی

کارآمدن جان اف. کندی به عنوان رئیس جمهور ایالات متحده آمریکا، کمک‌های سخاوتمندانه این کشور، که در دوران ریاست جمهوری آیزنهاور آغاز شده بودند، نیز کاهش یافت. با این وجود، دولت جدید کره پس از انقلاب ماه آوریل ۱۹۶۰ دانشجویان کماکان از حمایت‌های دولت آمریکا برخوردار بود و این دولت به دلیل علاقمندی به حفظ روابط نزدیک با کره اعطای کمکهای خود را تداوم بخشید. تا اینکه در ماه مه ۱۹۶۱ دولت کره توسط کودتای نظامیان به سرکردگی ژنرال چونگ-هی پارک (CHUNG-HEE PARK) به زیر کشیده شد و دولت آمریکا هم از ظهور این قدرت نظامی در کره ناخرسند بود، کمکهایش را به شدت کاهش داد.

مشکلی که دولت نظامی جدید با آن روبرو شد چگونگی کاستن از کسری تجاری بود. زیرا دیگر نمی‌توانست با بهره‌گیری از کمکهای خارجی آن را جبران کند. برای انجام این مهم دو گزینه وجود داشت که یکی از آنها کاهش واردات (یعنی رویکرد جایگزینی واردات) و دیگری توسعه صادرات (اتخاذ سیاستهای مبتنی بر توسعه صادرات) بود. سیاست توسعه صادرات به این دلیل که موجب تنزل اجباری سطح زندگی مردم نمی‌شد برتری داشت. لیکن برای توسعه صادرات، کره بایستی اقلام قابل صدور تولید می‌کرد. در آن سالها، مبلغ ۳۳ میلیون دلار صادرات کشور از اقلام مختلف تولیدات شیلات و همچنین تنگستن تشکیل می‌شد. تنها راه افزایش صادرات، افزودن بر صادرات فرآورده‌های شیلات و تنگستن و یا تولید محصولات قابل صدور دیگر بود. اتخاذ هیچیک از این دو سیاست به آسانی امکان‌پذیر نبود و از این روی دولت به سیاست جایگزینی واردات روی آورد. بنابراین در دوران اجرای اولین برنامه توسعه اقتصادی کشور (۱۹۶۶-۱۹۶۲) دولت هم خود را بر جایگزینی واردات مبدول داشت تا بدین وسیله از کسری تجاری کشور بکاهد. در این برنامه تولید کودشیمیائی و پالایش نفت اولویت یافت. صنایع خودروسازی که قرار بود بعداً سهم به‌سزائی در کسب ارز به‌عهده داشته باشد، نیز از طریق تصویب قانون «حمایت و توسعه صنایع خودرو» مورد تشویق قرار گرفت.

پس از به اجرا درآمدن این سیاستها و کاهش نسبی واردات، دولت در برنامه دوم توسعه (۱۹۷۱-۱۹۶۷) به شکل دهی سیاستهای توسعه صادرات اقدام کرد. به لحاظ وجود گروه عظیمی از کارگران پرکارولی کم مهارت در این دوره، دولت توانائی آن را یافت که سیاستهای جایگزینی واردات و توسعه صادرات خود را در صنایع سبک بدون مشکلات زیاد به مرحله اجرا بگذارد. باید توجه داشت که شهروندان کره از تحصیلات عمومی بالائی برخوردار بوده و میزان جمعیت با سواد نیز به ۹۵٪ می‌رسید.

دوران سوم از تاریخ معاصر کره در سالهای پس از جنگ جهانی دوم، از سال ۱۹۷۲ با انجام اصلاحات در قانون اساسی آغاز شد. هدف از این اصلاحات آن بود که به رئیس جمهور «پارک» اجازه داده شود که کماکان بر سر قدرت باقی بماند. طبق قانون قدیمی، دوران ریاست جمهوری آقای «پارک» در سال ۱۹۷۵ خاتمه می‌یافت، لیکن رئیس جمهور با انقاع قانون موجود و به تصویب رسانیدن قانون اساسی جدید به نام «قانون اساسی یوشین» ریاست جمهوری خود را طبق قانون، مادام‌العمر ساخت. در سال ۱۹۷۳، یعنی درست یک سال پس از اصلاحات مورد بحث،

● دولت کره جنوبي نه تنها فعاليتهاي شرکتهای بازرگانی را بطور مستقیم تحت تاثیر قرار می دهد، بلکه برای روابط آنها با تشکلهای دیگر جامعه نیز پادرمیانی می کند.

نرخ های بهره و نرخ برابری پول کره، اقتصاد کره به مزاد تجاری دست یافت، لیکن دوران خوش گذشته به سرآمده بود. زیرا کره ایها با حمایت دولتهای خارجی از صنایع داخلی، تضاد بین کارگران و مدیریت، و تضعیف موقعیت رقابت پذیری بین المللی خود روبرو شده بودند. از نقطه نظر سیاسی، جامعه کره در این سالها آزادیهای بیشتری را در قیاس با سالهای گذشته طلب می کرد. این امر دولت را واداشت تا با اجرای تاکتیکی، انتقاد عمومی علیه خود را به سوی شرکتهای بزرگ بازرگانی متوجه سازد. دولت در واقع از این شرکتهای به عنوان طعمه استفاده کرد.

کاربرد مدل برای تحلیل تحولات تاریخی کره

اکنون می توانیم مدل های چهارگانه طراحی شده از قبل را با تحولات تاریخی کره منطبق سازیم. نتیجه این بررسی در نمودار شماره ۳ نشان داده شده است. برای تهیه این نمودار، از سال ۱۹۴۵ تا ۱۹۹۱، هر ساله ۱۰ گزارش و مقاله مهم مربوط به فعالیتهای بازرگانی را از دو نشریه عمده یومیه کره جنوبی استخراج کرده ایم. سپس هر یک از این گزارش ها را با توجه به نقش دولت در هر یک از این ماجراها در یکی از گروه بندیهای سه گانه زیر قرار داده ایم.

- نظم دهی و نظارت

- پرداخت کمکهای مالی

- حکمیت و تدوین ضوابط

همانطوری که نمودار نشان می دهد در دوران اول پس از جنگ در تاریخ کره (۱۹۶۰-۱۹۴۵) در ۷۳ درصد از رویدادهایی که در نشریات گزارش شده دولت نقش حکمیت و تدوین ضوابط را عهده دار بوده، در حالی که تنها در ۱۲ درصد از موارد نقش نظارت و نظم دهی و در ۱۵ درصد نقش کمک دهی مالی را به عهده داشته است. از بررسی همین نمودار آشکار می شود که پرداخت کمک مالی دولت به فعالیتهای بازرگانی در دوران دوم یک نقش عمده داشته است. در حالی که در همین دوره تدوین ضوابط ۸ درصد کاهش یافته است. زیرا تنها در ۸ درصد از موارد مورد مطالعه دولت در چنین نقشی ظاهر شده است. در مقابل فعالیتهای نظم دهی دولت به ۲۲ درصد افزایش یافته است که کماکان از نظر اهمیت در مرتبه پائین تری نسبت به اعطای کمکهای مالی قرار دارد، که ۷۰ درصد از رویدادهای گزارش شده حاکی از ایفای این نقش توسط دولت بوده است.

در دوران سوم (۱۹۷۹-۱۹۷۳)، همزمان با شدت یافتن فعالیتهای نظم دهی دولت از اهمیت نقش اعطای کمکهای مالی کاسته شده است. در عین حال هنوز اعطای کمکهای مالی توسط دولت نسبت به برقراری نظم با اهمیت تر است.

در دوره چهارم (۱۹۹۱-۱۹۸۰) وظیفه نظم دهی و نظارت دولت

اولین بحران نفتی به وقوع پیوست. این بحران رکودی جهانی را به دنبال داشت و در نتیجه صادرات کره در حد مورد انتظار رشد نیافت. به طوری که در سال ۱۹۷۴ نیز دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده امکان پذیر نشد. از این رو به توسعه صادرات برای دولت آقای «پارک» به یک چالش سیاسی تبدیل شد. به منظور مشروعیت بخشیدن به دولت ایشان، صادرات بایستی آن چنان رشد می یافت که تا سال ۱۹۷۸ به مبلغ ۱۰ میلیارد دلار بالغ می شد. لذا دستیابی به این حجم از صادرات، به عنوان بالاترین اولویت مدنظر قرار گرفت.

در این زمان تنها دو راه حل رویاروی دولت قرار داشت. اولین گزینه انجام سرمایه گذاریهای جسورانه در ماشین آلات و تجهیزات بود. در حالی که به موجب گزینه دوم دولت بایستی محتاطانه عمل می کرد. اگر دولت کره اقدام به سرمایه گذاری می کرد یا نمی کرد در هر صورت اقتصاد جهانی که به قیمت های نفت وابسته بود یا از بحران و رکود رهایی می یافت و یا اینکه هم چنان در آن باقی می ماند.

هرگاه دولت کره به سرمایه گذاری سنگین مبادرت می کرد، ولی اقتصاد جهان هم چنان در رکود باقی می ماند، در آن صورت خطای بزرگی صورت گرفته بود. در حالی که اگر سرمایه گذاری محتاطانه تری انجام می گرفت در چنین شرایطی عاقلانه تر به نظر می رسید.

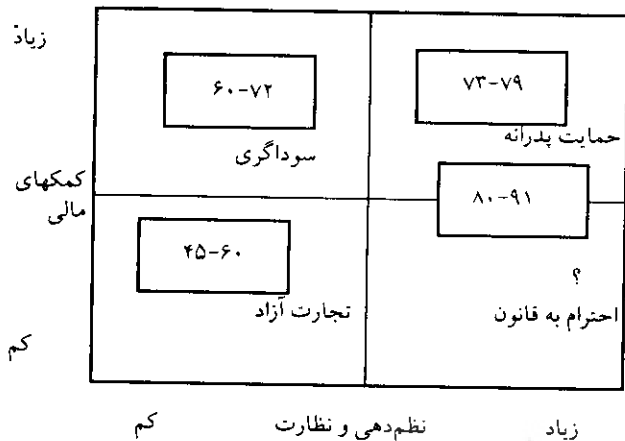
در این سالها هیچ کشوری در جهان به انجام چنین سرمایه گذاریهای اقدام نمی کرد و از این رو کره به عنوان یک خریدار منحصر به فرد ماشین آلات و تجهیزات، می توانست اقلام مورد نیاز خود را به قیمت های ارزانی که به «قیمت اوراقی» شبیه بود، خریداری کند. زیرا بسیاری از شرکتهای به دلیل دلواپسی از منسوخ شدن، نگران عدم فروش تولیدات خود بودند. به همین جهت کره ایها تکنولوژیهای خاصی را توانستند به بهای اندک و حتی بدون صرف هزینه در اختیار گیرند.

بنابراین کره توانست با قیمت های بسیار نازل بر ظرفیت های تولیدی خود بیفزاید. از خوش اقبالی آنها قیمت های نفت که در سال ۷۳ و ۷۴ تا سطح ۱۱/۵ دلار افزایش یافته بود از سال ۱۹۷۴ تثبیت شده و در نتیجه اقتصاد جهان از رکود خارج شد. رونق اقتصادی حجم عظیمی از تقاضا برای کالای گوناگون را موجب شد که کشورهای دیگر از تامین کامل آنها عاجز بودند. از این رو کره توانست با رشد سالانه ۶۰-۵۰ درصد صادرات خود را توسعه بخشد. در نتیجه رشد سریع و بی سابقه صادرات، کره توانست یکسال بیش از مهلت تعیین شده، یعنی ۱۹۷۸، به مبلغ ۱۰ میلیارد دلار ارزش صادرات دست یابد. هرچند که برای تحقق این مهم مخاطرات بسیاری را پذیرا شده بود. حمایت بی شائبه دولت از فعالیتهای بازرگانی بخش خصوصی، وجود روحیه رقابت و هم چشمی بین شرکتهای بزرگ، گروه های بازرگانی و کارآفرینان از عواملی بودند که اقتصاد کره را در بنای یک پایگاه عظیم صنعتی در این مدت یاری دادند.

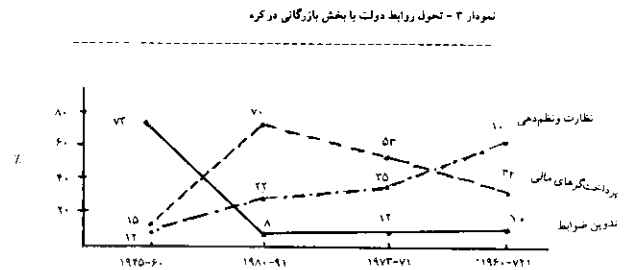
دوران چهارم پس از جنگ کره از سال ۱۹۸۰ آغاز و تاکنون ادامه داشته است. در سال ۱۹۷۹ بحران نفتی دیگری رخ داد. در ماه اکتبر همان سال رئیس جمهور پارک مورد سوء قصد قرار گرفت و جمهوری جدید در سال ۱۹۸۰ شکل گرفت. به دلیل رشد سریع فعالیت های بازرگانی در سالهای قبل و شکنندگی وضعیت مالی آنها، پس از بحران دوم نفتی و رکودی که بر اقتصاد کره حاکم شد، ورشکستگی های بی شماری به وقوع پیوست. بین سالهای ۱۹۹۰-۱۹۸۵، به دلیل کاهش بهای نفت و تنزل

تحولات اقتصادی به دوره چهارم وارد می‌شوند. از بررسی این نمودار متوجه می‌شویم که تنها دو مورد از گروه‌های فعال در دوران چهارم از بقا یافتگان دوره اول می‌باشند.

نمودار ۴ - تحولات در رابطه دولت و بخش بازرگانی در کره

جایگاه مهم‌تری نسبت به سایر وظایف یافته است. زیرا در مقابل حدود ۶۰ درصد مواردی که به نظم‌دهی و نظارت پرداخته، در ۱۰ درصد موارد ضابطه‌گذار و در ۳۲ درصد از موارد پرداخت‌کننده کمکهای مالی بوده است.

نمودار ۵ - ۱۰ گروه بزرگ بازرگانی در کره

دوره اول ۱۹۴۵-۶۰	دوره دوم ۱۹۶۱-۷۱	دوره سوم ۱۹۷۲-۷۹	دوره چهارم ۱۹۸۰-۹۱
۱- سامسونگ	سامسونگ	هابوندای	سامسونگ
۲- سامهو	لاکی	لاکی	هابوندای
۳- سام‌بانگ	هان‌چین	سامسونگ	لاکی گیوم‌سانگ
۴- کی‌پونگ	شین‌چین	دای وو	دای وو
۵- دونگا	سنگ‌پونگ	هیوسونگ	سانگ‌پونگ
۶- لاکهی	هابوندای	کوک‌چی	سنگ‌پونگ
۷- دای هان	دای هان	هان‌چین	کیا
۸- دونگ‌بانگ	کره‌اکسپلوسیو	سنگ‌پونگ	لونه
۹- هوانسین	گیرک دونگ	کره‌اکسپلوسیو	هان‌چین
کره‌هوندا	دای نونگ	سانگ پونگ	هیوسونگ

۳ مورد از ۱۰ شرکت   ۶ مورد از ده شرکت   ۸ مورد از ۱۰ شرکت

از مقایسه عملکرد دولت کره در دوره‌های چهارگانه مورد مطالعه و به‌کارگیری آن در مدل عرضه شده در نمودار ۲ نمودار شماره ۴ بدست می‌آید. نمودار مزبور با این پیش‌فرض تهیه شده است که سهم عادلانه برای هر یک از نقش‌های دولت یک سوم باشد. از اینرو با مقایسه درصدهای واقعی بدست آمده در نمودار شماره ۳، در هر یک از دوره‌ها جایگاه دولت در ارتباط با بخشی بازرگانی و کسب و کار تعیین شده است. بر این اساس نوع روابط دولت در دوره اول در منطقه «تجارت آزاد» قرار می‌گیرد. به همین ترتیب در دوره دوم توسعه، دولت سیاست حمایت از سوداگری را پیشه ساخته است. در حالی که در دوره سوم نقش دولت بیشتر حمایتی و پدرمآبانه بوده است. در دوره چهارم دولت به مرز بین نظام «پدرمآبانه» و «حکومت مبتنی بر قانون» نزدیک می‌شود. با مشاهده روند تاریخی این روابط و الگوی سیاستهای اتخاذ شده از سوی دولت در گذشته به نظر می‌رسد که در آینده دولت بیشتر به سمت کنترل فعالیتها از طریق قانون‌گذاری میل نماید تا پرداخت و اعطای کمکهای مالی، البته تاریخ توسعه کره جنوبی حاکی از آن است که دولت به سرعت سیاستهای خود را با شرایط هر دوران منطبق ساخته است و در واقع این امر از ویژگیهای بارز و نقاط قوت دولت در کره محسوب می‌شود.

واکنش شرکتهای بزرگ

با مطالعه رویدادهای تاریخی در دوران پس از جنگ، تحولات چشمگیری را در مورد گروه‌های بزرگ بازرگانی کره از نقطه نظر مشخصات و رده‌بندی آنها مشاهده می‌کنیم. این تحولات در نمودار ۵ نشان داده شده‌اند. برطبق این مشاهدات تنها سه گروه بزرگ بازرگانی توانسته‌اند دوره اول را به سلامت پشت سرگذارند و در دوران دوم هفت گروه جدید پا به صحنه نهادند. از این میان شش گروه بازرگانی توانستند به دوره سوم وارد شوند و این نشان دهنده افزایش در تعداد شرکتهای بقا یافته است.

به همین ترتیب از دوران سوم نیز هشت شرکت با پشت سر نهادن

● دولتی که کمک‌های مالی قابل ملاحظه فراهم نمی‌سازد و قوانین و مقررات زیاد نیز وضع نمی‌کند، نمونه‌ای از یک حکومت طرفدار تجارت آزاد است.

نتیجه‌گیری

با بررسی تاریخی رابطه دولت و بخش بازرگانی در کره و همچنین تحولات گروه‌های بزرگ بازرگانی در این کشور می‌توان چنین نتیجه گرفت که نوع این رابطه همزمان با تحولات محیطی تغییر یافته و دولت نیز سیاستهای خود را با این تغییرات تطبیق داده است. در این بین تنها آن

بقیه در صفحه ۸۲

بهره‌وری و برنامه دوم توسعه کشور

بقیه از صفحه قبل

به اهداف، انکارناپذیر است و این در حالیست که ایجاد یک مزیت رقابتی در جهان امروز کاری بسیار مشکل بوده و نیاز به عزم و حرکت ملی دارد.

پانوشته‌ها:

- ۱ - ارزیابی از فعالیتهای، برای ادامه حیات و بقای سیستم‌های سازمانی ضروری می‌باشد. چنانچه خدای عالم در سوره ملک آیه ۲ می‌فرماید: الذی خلق الموت و الحیوة لیلوکم ایکم احسن عملآ و هو العزیز الغفور.
  - ۲ - یکی از دلایل اهمیت یافتن بهره‌وری، آنست که با ارزیابی بهره‌وری به نحوی، دیگر پارامترها ارزیابی می‌شوند.
  - ۳ - سخت‌افزار، نرم‌افزار، مفرافزار، ساختار و شبکه حمایتی اجزاء اصلی تکنولوژی در مفهوم وسیع آن می‌باشد.
  - ۴ - اعضای این شورا ممکن است بصورت زیر باشد. نماینده (نمایندگان) ویژه رهبری، روسای سه قوه (با نمایندگان نام‌الختیار)، اعضای شورای اقتصاد، تعدادی از وزرا به انتخاب هیئت دولت، روسای بنیادها، رئیس اطلاق بازرگانی صنایع و معادن، نماینده‌ای از سوی روحانیون کشور، صدا و سیما و بخش خصوصی.
- فهرست منابع و مأخذ

فارسی:

- ۱ - مدیریت بهره‌وری و شیوه‌های بهبود آن، مولف: ژوزف.ام. پونی، مترجم: عین‌الله علاء، ۱۳۷۱
- ۲ - کتابهای مجموعه بهره‌وری، وزارت صنایع سنگین (معاونت آموزش، تحقیق و نیروی انسانی).
- ۳ - مقالاتی از مجلات و نشریات مختلف.
- ۴ - گزارش عملکرد شورای عالی اداری، سازمان امور اداری و استخدامی کشور، آبان ماه ۱۳۷۱

انگلیسی:

- 1 - M. MUNDEL, IMPROVING PRODUCTIVITY & EFFECTIVENESS, A.P.O, 1983
- 2 - M. MUNDEL, PRODUCTIVITY MEASUREMENT & IMPROVEMENT, 1985
- 3 - D.J. SUMANTH, PRODUCTIVITY ENGINEERING & MANAGEMENT, MCGRAW-HILL, 1984
- 4 - J. PROKOPENKO, PRODUCTIVITY MANAGEMENT, I.L.O, 1987
- 5 - M. MUNDEL, MEASURING & ENHANCING THE PRODUCTIVITY OF SERVICE & GOVERNMENT ORGANIZATIONS, A.P.O, 1975

هرگز فراموش نمی‌کنیم شما حق انتخاب دارید

G.H.M.S.I

کیفیت بالا در بازرسی کالا

عضوی از شرکتهای بین‌المللی بازرسی ITS و CALEB BRETT

در بیش از ۱۰۰ کشور جهان با مجوز بانک مرکزی واردات ایران را بازرسی می‌کند

تلفن: ۸-۴۷۷۷۷۷۷ فکس: ۸۸۲۱۵۸۸ تلکس: ۲۴۴۲۷

با حضور در خارک، بندرعباس، سریندر، چابهار، پورسهر، تبریز، مشهد، اصفهان

ایران بازرسی
IRAN BAZZDO

نقش آفرینی دولت در کره جنوبی

دسته از شرکتهایی که توانسته‌اند خود را با شرایط جدید منطبق سازند بقا یافته و به گروه‌های بزرگ بدل گشته‌اند. در حالی که در سالهای اولیه شاهد جایجایی شدید در رده‌بندی شرکتهای بزرگ بوده‌ایم، در سالهای اخیر به دلیل توانمندشدن این شرکتهای و ایستادگی آنها در مقابل تحولات محیطی این رده‌بندی ثبات بیشتری یافته است.

در پایان باید توجه داشت که مدیرانی که می‌توانند خود را با شرایط در حال تحول تطبیق داده و از فرصتهای پدید آمده بهره‌گیرند، آنهاست خواهند بود که در پایان کار خنده بر لب دارند. □

○ داود مسگریان حقیقی: دارای فوق‌لیسانس حسابداری و گواهی FCCA از انجمن حسابداران خبره انگلستان است.

وی علاوه بر داشتن سوابق و تجارب وسیع در مشاغل کارشناسی، مشاوره و مدیریت‌های ستادی و اجرایی، در رشته‌های گوناگون مدیریت مالی و حسابداری در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و نیز دوره عالی مدیریت اجرایی و دوره مدیریت استراتژیک تدریس کرده است.

از او همچنین علاوه بر ترجمه چند کتاب در زمینه مدیریت، مقالات گوناگونی به‌صورت ترجمه و تالیف در زمینه‌های مدیریت، اقتصاد و مدیریت مالی در مجله تدبیر به‌چاپ رسیده است.

وی در حال حاضر مسئولیت معاونت اقتصادی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران را به‌عهده دارد.

ابزاری مناسب برای حسابداران موفق سیستم حسابداری محاسب

برای اولین بار در ایران بدون پیش برداخت، با تکمال پشتیبانی رایگان و با سی روز

گارانتی بازپرداخت وجه

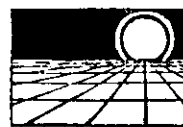
و ده سال خدمات پس از فروش مطمئن رضایت مدیران و حسابداران با هر سطحی ای را تأمین میکند

* تعریف سرفصلها بوسیله حسابدار

* انجام کلیه مراحل، از سند حسابداری تا گزارشات

دفاتر، تراز و سندهای افتتاحیه و اختتامیه توسط

کامپیوتر و طبق نظر حسابداران و مدیران

رایاتگان فردا

شمال غربی پل سیدخندان - خیابان شقایق

شماره ۲ طبقه دوم تلفن: ۲۰۰۹۱۸۰ - ۲۰۰۹۵۰۶

صندوق پستی ۱۵۶ - ۱۶۵۷۵

فاکس ۵۷۱ - ۸۶۵۸۰۰